

Van angstpolitiek naar kanspolitiek

Tweede Kamer

Van angstpolitiek naar kanspolitiek

11 februari 2006

Speech van Femke Halsema bij de campagnestart van GroenLinks op het partijcongres in Tilburg. Zij wil af van de huidige angstpolitiek. GroenLinks wil daarvoor kanspolitiek in de plaats stellen, om te beginnen in de gemeenten.

Eén van de populairste boeken in Amerika heet 'who moved my cheese'.
Het gaat over 2 muizen die samenwonen met 2 mini-mensen.
Zij hebben een grote voorraad kaas, waar ze goed van leven.
Maar op een dag is de voorraad op en vertrekken de muizen.
Mopperend kruipen de minimensen in hun hol.
Ze geven elkaar de schuld, trekken de broekriem nog eens aan en blijven zitten.
Want ze zijn bang voor de boze buitenwereld, voor wat ze niet kennen
Dan wordt één van de twee zijn eigen angst zat.
Hij schrijft op de muur: 'Wat zou je doen als je niet bang was?'
Met bibberende knieën trekt hij erop uit.
Hij vindt de lekkerste kazen van zijn leven.
Hoe het met de ander afloopt?
Daar kunnen we alleen naar raden.
Wat zou je doen als je niet bang was?
Elke gewone Amerikaan zal zeggen: pursue my happiness.
Mijn geluk najagen.
Maar geluk vind je niet in de strijd tegen 'de as van het kwaad'
Dat verandert Amerika juist in het Rijk van de Angst.
de lekkerste kazen – geluk - vind je niet in angst voor terrorisme, voor vreemdelingen, voor afwijkend gedrag, voor de vergrijzing, voor globalisering, voor wat je niet kent.
Onze, steeds kleiner wordende wereld, was de afgelopen weken in de ban van angst.
Angst voor geweld en intimidatie, als woedende moslims ambassades bestormen
Angst voor onvrijheid om te schrijven en te tekenen wat je wilt, als je wordt bedreigd
Aan die andere kant, was er woede – dat hebben we gezien.
Maar de woede was doordrenkt van angst.
Angst voor de vernedering die al teveel moslims dagelijks ondergaan
Angst voor overheersing, voor westerse alleenheerschappij
Angst voor geloofsonderdrukking, voor Islamofobie, voor oorlog.
En angst – laten we dat vooral niet uitvlakken – voor de eigen regimes, waar je nooit mag demonstreren, totdat je een oproep krijgt om te moeten demonstreren.
Als de angst wereldwijd regeert, dan kan een cartoon nou net die druppel zijn -
dat hebben we gezien - om een conflict te laten ontbranden,
Wat zou je doen als je niet bang was?
Cabaretière Sara Kroos zei het simpel in haar weblog op de linkse lente: 'relatieveer, lach uit, met liefde!'
Want het is zaak om nu de vrijheid van schrijven en tekenen te verdedigen.
Het is zaak – misschien nog meer - om de grap, de bevrijdende lach te verdedigen, ook als je de grap niet echt leuk vond of de cartoon niet waardeert
Niet voor niets leefde stand-up comedy op in New York, na de aanslag op de Twin Towers.
Daarmee werd de overal voelbare angst bestreden.
Niet voor niets haalde ik opgelucht adem toen Bert en Ernie zich in 2001 - gewapend met theedoeken - bij Al Quaida voegden.
Omdat dat even – en zo broodnodig - mijn somberheid relativeerde

Humor en relativering zijn wapens tegen de angst, tegen zwartgalligheid
En tegen het fundamentalisme, van islamisten en van de zogenaamde verlichters.
Maar, als je de spot drijft, dan altijd met liefde.
Met respect voor andermans gevoeligheden, voor de diepe religieuze overtuigingen en gekwetstheid. Niet
door je mond te houden, maar een gesprek te zoeken, begrip te vragen en nieuwsgierig te zijn. Precies
zoals Naima vanmorgen in de Volkskrant schreef.
Angst kweekt onverdraagzaamheid. Het kweekt cynisme en fatalisme.
Als we de kazen willen vinden
dan hebben we optimisme nodig, openheid.
In veel westerse landen regeert de angst.
Ook in Nederland
belichaamt Kabinet Balkenende de angstpolitiek.
De globalisering, de economie, Europa,
ze zouden ons geen keuze meer laten.
Grote onzin, natuurlijk.
Angstige mantra's om het grote falen van de politiek zelf
te verbergen.
Om falend onderwijs- en werkgelegenheidsbeleid te verbergen.
Om de aandacht af te leiden van een zorgstelsel dat mensen in problemen brengt.
Waardoor het aantal onverzekerden toeneemt.
Om te verbergen dat milieupolitiek hen een grote zorg zal zijn.
Het is de politiek van de terugtocht,
steeds dieper het muizenhol in,
ook al is de kaas binnen al lang op.
En het kabinet wordt bij haar terugtocht op de rug gedekt
door de VVD die angstpolitiek bedrijft
samen met het Conservatief Demagogisch Appèl.
Politiek gaat bij hen alleen nog maar over cultuur, over burgersmansfatsoen, over het benauwde blikveld
van de happy few
En niet over het schrijnende sociale en groene tekort.
De ge- & verbodsbepalingen vliegen ons om de oren.
Gij mag geen geweld verheerlijken, Burka's dragen, hangen op straat, een leeg huis kraken of buiten een
jointje roken.
Wij moet een 'doe maar gewoon contract' afsluiten, Nederlands spreken op straat, discriminatie negeren
en ons door militairen in een kazerne laten drillen.
Een mens wordt er gewoon 'unheimisch' van, en denkt:
laat ik maar binnen blijven, want buiten is het niet plus
Want al die voorstellen, hoe absurd ook,
zijn niet onschuldig.
Ze gooien olie op het vuur van onzekerheid.
Ze houden onze samenleving gevangen in de angst voor het "kwade"
De politieke fascinatie met het kwaad van de terrorist, de moordenaar, de pedofiel, de drugsdealer,
tasjesdief en de hangjongere,
laat ons vergeten dat mensen ook in staat zijn tot solidariteit, altruïsme, heldendaden.
dat de meesten van ons – nee inderdaad, niet iedereen – graag iets goeds doen voor een ander.
Dat negatieve, dat cynische mensbeeld, maakt slachtoffers.
Bijvoorbeeld onder migranten.
Misschien werden zij vroeger te vaak benaderd als slachtoffer.
Daarom stellen wij ook emancipatie centraal
Maar nu lijken zij enkel nog dader te zijn.
Nu wordt een meisje van 18 dat graag haar VWO wil afmaken
behandeld als een vijandelijke mogendheid die ons bedreigt
en gebrandmerkt als een fraudeur.
Als mens schaam ik me tegenover haar.
En als politicus zeg ik dan: het spijt mij.

Migranten en vluchtelingen worden behandeld als de onwelkome gast aan tafel
en niet als kritische en vrije burgers.
Niet als één van ons, als een onlosmakelijk deel van ons.
En dat vreet zich in, dat ondermijnt het zelfvertrouwen.
Soms schuilt het grote leed in de kleine verhalen.
Zoals dat van de Kosovaarse kleermaker
die een foto laat zien van zijn pasgeboren kindje
en verzucht: 'ik ben blij dat het blond is'.
Angst en onverdraagzaamheid
dringen door tot in de poriën van onze samenleving.
Steeds meer Joodse burgers voelen zich bedreigd door antisemitisme.
In Amsterdam, onze vrije hoofdstad, worden homo's bedreigd en in elkaar geslagen.
Mannen en vrouwen die hebben gevochten voor hun identiteit
durven deze soms niet meer te tonen.
Overall in het land voelen moslims zich onwelkom, en soms bedreigd.
Onverdraagzaamheid: dat kunnen wij niet, nooit accepteren.
Wat zou je doen als je niet bang was?
De barricaden op gaan, lijkt me.
Dat is ook precies wat we moeten doen.
Er is een mooie Franse traditie: 'ne touche pas'.
Blijf met je tengels af van onze joden, van onze homo's, van onze moslims.
Want je komt aan ons!
Wat zou je doen als je niet bang was?
Dan zet je je hart open voor vluchtelingen.
Dat is ook wat wij doen, op Valentijnsdag,
Dan laten wij zien dat voor ons – en wij zijn met velen –
vluchtelingen welkom zijn.
Wat zou je doen als je niet bang was?
Wij zijn niet bang, behalve – misschien - voor de angst zelf.
Wij weten dat wat van waarde is, weerloos is (– zeker als het CDA er aan zit.)
Wij weten dat er reële risico's zijn voor het milieu en voor mensen,
wij weten dat er kwetsbare mensen zijn
Dus wat doen wij?
Wij knokken voor wat kwetsbaar is.
Wij maken mensen niet nederig, klein en gehoorzaam,
Wij maken mensen vrij.
Niet vrij om je hummer scheef op de stoep te parkeren
Niet vrij om tussen talloze energieleveranciers of zorgverzekeraars te moeten kiezen
Niet vrij om omgegeneerd jezelf te kunnen verrijken, ook als dat ten koste van anderen gaat.
Die vrijheid bewaakt de VVD wel.
Dat zij zich liberaal durven noemen, kom zeg!
Maar wel
vrij om kansen te grijpen, om eigen keuzes te maken.
om te kunnen worden wie je wil zijn,
zonder last van je herkomst, je klasse, je opleidingsniveau of van discriminatie
En vrij om voor je geliefden te kunnen zorgen:
je kinderen, je ouders, je partner, je burens, je vrienden.
Zo staat het ook in ons oprichtingsmanifest uit 1992
'GroenLinks is vrijheidslievend:
ieder individu moet de gelijke kans krijgen om zich te kunnen
ontplooiën, zonder dat de vrijheid van anderen en toekomstige generaties wordt aangetast.'
Dat hadden ze goed gezien
die verre voorvaders van ons.

Zij hadden al begrepen dat je vrijheid eerlijk moet delen
Dat doet af en toe ook pijn.

Wij zijn ook niet bang voor de moeilijke boodschap.
Rijkere huizenbezitters verliezen bij ons verworven rechten
want wij willen starters een eerlijke kans geven op de huizenmarkt.
Academici moeten belasting gaan betalen
want wij willen meer mensen een eerlijke kans geven op hoger onderwijs
Wij willen inkomensafhankelijke premies
want wij willen meer mensen een eerlijke kans geven op betaalbare zorg.
Wij willen vervuilende bedrijven belasten
want wij willen voor iedereen een goed milieu.
Het manifest van Ineke en mij heet niet voor niets 'vrijheid eerlijk delen'
Wij pleiten voor nieuwe kansen voor de outsiders.
De laagopgeleide jongeren, de alleenstaande moeders, de gedeeltelijk arbeidsongeschikten.
Zij verdienen onderwijs, werk en begeleiding.
om zich te kunnen ontplooien, om vrij te kunnen zijn
Werkloosheid is niet links of sociaal,
Bijstand betekent voor velen armoede.
Teveel mensen voelen zich 2erangs burgers en zijn bang dat hun kinderen hun achterstand erven.
Teveel mensen worden steeds weer door de overheid afgebluft en gekort.
Onze boodschap doet soms ook pijn.
want wij stellen de verworven rechten van kansrijke insiders ter discussie
Maar niet tegen elke prijs
Wij hebben bijvoorbeeld tegen de nieuwe werkloosheidswet gestemd,
een akkoord van kabinet, werkgevers en de vakbeweging
om de WW te verkorten tot 3 jaar en 2 maanden.
Het zal jullie niet ontgaan zijn dat Ineke en ik vinden dat de WW korter mag zijn
maar alleen als daar nieuwe kansen tegenover staan.
Deze wet doet niets om de kans op werk te verbeteren.
Werkgevers hoeven niet meer te investeren in de scholing van hun werknemers.
De uitkeringen worden niet verbeterd.
En jongeren, vrouwen en flexwerkers krijgen geen betere WW.
Deze wet biedt geen nieuwe kansen en helpt niet om vrijheid eerlijk te delen.
Wij willen geen nieuwe werkloosheidswet.
Wij willen een wetwet!
Misschien ben ik nog wel een beetje bang
maar Ineke, Ineke is dol op debat.
Wij hebben het manifest geschreven om een debat te starten
niet om het te beëindigen
En wij willen dat in de beste vrijzinnige traditie voeren:
vrolijk, een tikje anarchistisch, zonder vooroordelen en altijd
- zij het met gezonde en forse tegenzin – bereid om ons ongelijk te bekennen.
Zo lang het maar gaat om onze belangrijkste opdracht
Hoe geven wij 2 miljoen outsiders kansen?
Hoe maken wij hen vrij?
Want een vrijzinnige, linkse partij moet er alles aan doen om de eigen kracht van mensen te vergroten.
Geen angstpolitiek, maar kanspolitiek!
Daarom komen de lokale verkiezingen geen dag te vroeg
Ik reken op een goed verkiezingsresultaat
en veel progressieve colleges.
Maar onze eigen kracht staat voorop.
Om angst te veranderen in kansen
Angst voor vieze lucht, voor verdwijnende natuur.
Van Geel in Den Haag neemt die niet weg, die doet niets
Het verkeersinfarct groeit en de groene ruimte wordt volgebouwd.
Nu het kabinet het laat afweten, is het nog belangrijker dat we daar lokaal iets tegen doen.
Wij kunnen ervoor zorgen dat schoon vervoer wordt beloond en gestimuleerd.
Dat de groene ruimte wordt beschermd en lelijke bedrijventerreinen worden tegengehouden.

En dat er meer bomen worden geplant.
Ze filteren de lucht en zijn nog mooi ook.
Lokale bestuurders, lokale politici
Er zijn er vandaag ook weer veel in de zaal
Jullie zijn de ruggegraat van GroenLinkse politiek
Bij jullie begint de linkse lente
Zeker zolang in Den Haag een rechtse winter heerst.
Nu in de campagne, straks na de verkiezingen
Moeten jullie op de bres
Bijvoorbeeld voor jullie jongeren
Als ergens de Haagse angstpolitiek
Het perspectief bederft
Dan is dat wel bij jongeren
Rechtse politici houden niet van jongeren.
Wel van verbaal vandalisme
Met de verkiezingen op komst
is ook het seizoen populistisch verplaatsen weer geopend.
40.000 jongeren drillen in kazernes,
overal preventief fouilleren
van Appelscha tot Zierikzee
Maar jongeren, hoe irritant, hoe crimineel soms ook
Die laten we niet in de steek
Natuurlijk verdienen sommige jongeren straf.
Snel, lik op stuk en soms hard.
En inderdaad, ziet de toekomst er voor sommige jongeren hopeloos uit
Een strafblad, drop-out, werkloos.
Maar ook op hen viert wij geen angsten bot.
Ook zij verdienen toekomst, steun en kansen.
Die krijgen zij lokaal. Door beter onderwijs,
Hulp bij het vinden van werk. Door gerichte criminaliteitspreventie,
Door opvoedingsondersteuning.
Wij weten allemaal: lokaal en landelijk bereiken we meer als de PvdA naar links durft te kijken. Als de
PvdA linkse politiek durft te bedrijven.
Maar Wouter Bos lijkt ook bang, bang voor een beetje kleur.
Hij baalt ervan dat zijn boekje geen inhoudelijk debat veroorzaakt.
Tsja ... ik wil best, maar wat moet je er nou van vinden?
Of het zou om die ene zin moeten gaan
in de eerste druk:
'de PvdA heeft meer vertrouwen in regels dan in mensen.'
Dat kwam mij wel bekend voor van de oude PvdA
Maar op een bijgevoegd velletje stond
Dat het andersom was bedoeld.
Dat is nou – wat je noemt – een freudiaanse verspreking.
Maar goed, niet duidelijk is ook duidelijk.
Zoals bij de PvdA-beslissing over de vechtmismissie naar Afghanistan.
In december was het 'hoogst onwaarschijnlijk' dat de PvdA in zou stemmen.
En terecht.
Teveel vechten en te weinig wederopbouw.
Teveel Amerika, te weinig onafhankelijkheid.
Sindsdien werd alleen maar duidelijker dat het om een vechtmismissie gaat,
dat gevangenen in Guantanamo Bay terecht kunnen komen, dat er geen reële kansen zijn voor
wederopbouw.
En wat doet de PvdA: zij stemt in.
Tsja, niet duidelijk is ook duidelijk.
Maar vandaag niks lelijks, want de PvdA is jarig.
60 jaar geworden: dat is nog eens een oud-linkse partij,

daar kunnen wij in verste verte niet aan tippen
Ik denk dat ik namens ons allen wel kan zeggen: Van harte!
En een cadeau kan aanbieden.
Wat geef je een zestigjarige?
Een partij die zo lang binnen de smalle marges noeste politieke arbeid heeft verricht.
Die geef je iets nieuws.
Ooit in 1972, toen de PvdA nog 26 jaar jong en nieuw-links was, ondernam de partij een spannende reis.
Ja, dat is lang geleden en de wereld is veranderd sindsdien.
GroenLinks biedt de PvdA een geheel verzorgde reis aan voor drie personen naar het nog ongerepte gebied van een echt progressief kabinet.
En ik zou het slordig vinden
Als de PvdA een gegeven paard in de mond kijkt.
Bos heeft op 1 punt volledig gelijk.
Er is behoefte aan een ander leiderschap.
Anders dan het treurige vertoon van onmacht waarop de premier ons trakteert.
Het was pijnlijk zoals de politieke besluitvorming over Uruzgan onttaarde in de derderangs Haagse klucht.
De beslissing wel of niet te gaan werd overheerst
Door de zwanenzang van Boris Dittrich
Hij viel in de politieke kuil die D66 zelf had gegraven.
Voor de premier was dat een geluk bij een ongeluk
Het leidde de aandacht af van zijn eigen armoedige optreden
En de motie van afkeuring die hij aan zijn broek kreeg.
De premier blijft plechtstatig ontkennen dat het kabinet er een potje van heeft gemaakt
Hij mag voor de wet dan de eerste onder zijns gelijken
In de praktijk heeft hij het ontstaan van een crisis pas als laatste door.
Nu gaat Balkenende natuurlijk ook op campagne
Verkondigen dat de tijd van oogsten is aangebroken
Maar weer heeft hij niet door wat hij heeft gezaaid
En jullie kennen het gezegde
Wie wind zaait zal storm oogsten.
Wat zou je doen als je niet bang was?
Die vraag moet ik ook mezelf stellen.
Ik zou me verheugen op een felle verkiezingsstrijd, nu en volgend jaar.
Dat doe ik ook.
Ik zou me ook verheugen op een lijsttrekkersstrijd in GroenLinks
Dat doe ik ook, maar ?
Tof? Waar ben je?
Niet alleen Tof, iedereen kan zich opgeven, ook vandaag.
Wat zouden wij allemaal doen als wij niet bang zijn.
Dan hebben we lak an etiketjes. Zeker als onze politieke tegenstanders ze plakken.
De wortels van onze partij liggen in de rumoerige jaren '60 en '70.
Wij houden van rumoer, wij zijn niet bang voor een butse.
Meer nog houden wij van verandering.
Idealistisch en praktisch zijn.
Elke dag kansen scheppen.
Zodat mensen trots op zichzelf kunnen zijn, houden van hun samenleving.
Genoeg gedraald nu.
Het is campagnetijd
We hebben een verkiezing en een land te winnen.
Laten wij de kazen gaan zoeken.